

Ditlhare tsa Afrika Borwa

**Brian Ramadiro and
Cebo Solombela**

Afrika Borwa e na le ditlhare tse dintle thata, tse di re fang ka maatla. Ditlhare tse di na le maina a ikgethang mme a re fa kitso ka ga tsona.

Se ke legong la tshipi

Legong la tshipi le fitlhelwa gaufi le lebopo la Aforika Borwa go tswa kwa Kapa-Bophirima, Kapa-Botlhaba go fitlhela kwa bogare jwa KwaZulu Natal. O ka e fitlhela gape kwa dikarolong tsa Limpopo le porofense ya Mpumalanga.

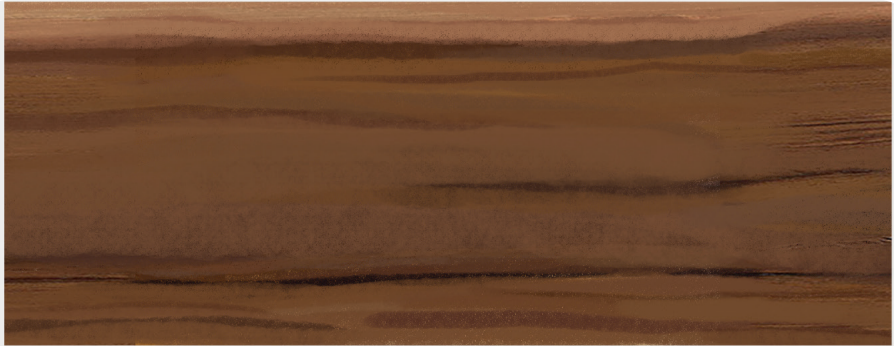
Ke setlhare se se nnang se le setala se se tlhogang ka bosona ka fa gare ga sekgwa.

Matlhare a sona a fologela thata kwa tlase a dira gore go nne moriti mo ditshimong e bile se kgona go gola dimetara di 35 ka boleele. Dijalo mo teng di golela ka bonya fa o ka jala gompiono. Ga o kitla o bona setlhare se se fetang seo mo dingwageng tse di lekgolo. Legong la tshipi le ka tshela dingwaga tse di 2000 le go feta.

Le bidiwa legong la tshipi ka gonne ke setlhare se se thata. Fa legong la teng le beilwe mo metsing, le nwelela go fitlha kwa tlase, ka gonne le bokete tota. Le dirisiwa gants ifa fatshe, mo marulelong le momarobalong a tsela tsa diterene.

Se ke kutu e tshweu ya setlhare sa mebitlwa.

Setlhare sa kutu e tshweu se segolo magareng ga dimetara di le 15. Se na le kutu e tshweunyana e e tswaletsweeng ka mebitlwa e mentsho le e mesetlha. Se gola botoka mo mebung e e tlhakantseng santa le mmopa. Setlhare se, se fitlhelwa mo dikarolong di le dintsi tsa kontinente ya Aforika.

Setlhare se diriswa gantsi mo melemong ya setso. Sekao, medi e a silwa, e tsenngwe mo metsing, mme motswako o dirisetswa go fodisa motho fa a lomilwe ke noga kgotsa go thapisa masea a a palelwang ke go robala.

Se ke setlhare sa Baobab

Nako e nngwe se bidiwa setlhare se se lebeletseng kwa tlase ka ntlha ya dikala tsa sona tse di phatlhaletseng.

Di lebelega jaaka medi e e kgaotsweng. Se atisa go nna sephara go na le go nna seleele. Se ka nna bophara jwa dimetara di le 28, ga se gantsi se gola go feta dimetara di le 25 ka boleele.

Setlhare se gola gantsi mo maemong a a fisang. Se fitlhelwa mo dikarolong tse di bothito tsa Botswana, Namibia, Zimbabwe

le Mozambique. Mo Aforika-Borwa se fitlhelwa mo dikarolong tse di bothito tsa porofense ya Limpopo.

Dikutu tse dikgolo tse di bulegileng tsa setlhare sa Baobab, di diriswa ke batho jaaka dintlo, ditoronko gape jaaka le ka boemelo jwa dibese.

Ditlhare tse di ka phela dingwaga di le sekete ka ntlha ya kgotlelelo le thata.

E nngwe ya dikgele tse di kwa godimo tse mopresidente a di nayang batho ba ba botlhale thata mo Aforika Borwa e reeletswe ka sona: Tatelano ya Baobab.

Se ke setlhare sa Morula.

Setlhare sa Morula ke setlhare se se otlogileng, se se kitlaganeng e bile se le sephara. Se golela ka bonako e bile se gola sentle mo santeng e e bothito. Se fitlhelwa gotlhe mo kontinenteng ya Aforika go tswa kwa Ethiopia go ya kwa Bokone jwa KwaZulu-Natal. Mo Aforika-Borwa, se fitlhelwa thata kwa Phalaborwa, kwa porofenseng ya Limpopo.

Setlhare sa morula, se teilwe leina morago ga leungo le le monate la morula le tswang mo setlhareng. Go re leungo le gole setlhare se dira peo e tshesane mo malomomg a sona a be a tsamaisiwa ke ditshenekegi go a isa kwa malomomg a mosadi go dira leungo.

Maungo a jewa ke ditlou, ditshukudu le batho. Ba re fa mosadi a batla go nna le ngwana wa mosetsana, a je letlhare la setlhare sa mosadi le fa a batla ngwana wa mosimane, a je letlhare la monna.

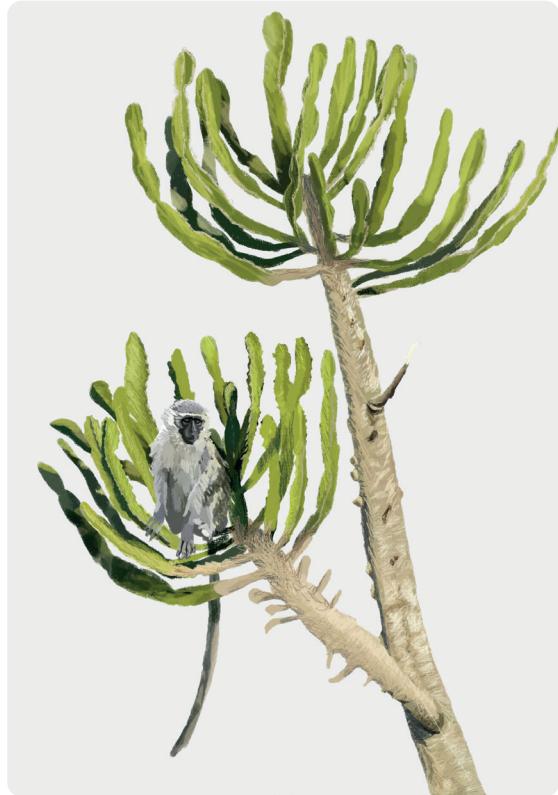
Setlhare sa euphorbia sa noka.

Noka ya euphorbia, ke setlhare se se thata se se didimetseng, se fitlhelwa kwa

Kapa-Botlhaba, KwaZulu-Natal, Mpumalanga le Mozambique. Se ka gola gongwe le gongwe, mo go bulegileng mo sekgwaneng, mo sekgweng se se kitlaganeng, mo dinokeng le mo dithabeng mo matlapeng e bile go omeletse.

Setlhare se ka gola bophara jwa dimetara tse 10 le dimetara di le 18 boleele.

Se na le matlhare a eketeng maphuka, a a thusang go boloka metsi mo nakong ya komelelo le medi e mekhutshwane e e thusang gore se gole le mo maemong a mmu o monnye jaaka matlapa a a wang.

Setlhare se se tihomphiwa thata kwa Kapa Botlhaba.

Bangwe ba re fa go ka diragala gore o se senye ka phoso, gore se be se tswa metsinyana a a masweu mo kutung ya sone, o tshwanna ke go ntsha madi a tshipi mme o a siye mo go sone. Se ke go ikopela maitshwarelo le go tlosa bomadimabe.